

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Економічна безпека сучасної України: виклики та загрози

**Матеріали науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів і студентів
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого**

19 травня 2015 р.

За загальною редакцією *А. П. Гетьмана*

Харків
«Право»
2015

УДК 33(477)-049.5
ББК 65.9(4УКР)
Е45

*Тези друкуються мовою оригіналу
і відображають позицію авторів*

Економічна безпека сучасної України: виклики та загрози : матеріали
Е45 наук.-практ. конф. викладачів, аспірантів і студентів Нац. юрид. ун-ту
імені Ярослава Мудрого, 19 трав. 2015 р. / за заг. ред. А. П. Гетьмана. –
Х. : Право, 2015. – 168 с.

ISBN 978-966-458-835-2

ISBN 978-966-458-835-2

© Національний юридичний
університет імені Ярослава
Мудрого, 2015
© Видавництво «Право»,
оформлення, 2015

щодо темпів інфляції реальний розмір прожиткового мінімуму має зрости до 5 650 грн. Ця сума у понад чотири рази перевищує розмір прожиткового мінімуму, передбаченого законодавством на 2015 р.

Таким чином, сучасна Україна — країна з високим рівнем соціальної нерівності, значною часткою бідного населення та тенденцією до загострення названих проблем. При цьому державна політика, зокрема в питанні встановлення розміру прожиткового мінімуму, не тільки не сприяє їх розв'язанню, а навіть викликає їх подальше загострення. Така ситуація свідчить про наявність цілої низки поточних соціально-економічних проблем, негативно позначається на перспективах подальшого економічного розвитку країни та обумовлює необхідність термінового вдосконалення методів та інструментів соціальної політики.

Гриценко О. А.,

д.е.н., проф., Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого,
кафедра економічної теорії

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ В ПІЗНАННІ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН

Економічну теорію часто звинувачують в «економічному імперіалізмі», тобто намаганні дослідити неекономічні явища на основі власної методології. Безумовно, сімейні стосунки не є об'єктом дослідження економічної теорії (за винятком домогосподарства), але в основі будь-яких взаємовідносин між суб'єктами (економічними, політичними, правовими, сексуальними) знаходяться загальні принципи обміну витратами, корисностями, благами, вигодами тощо.

Перший методологічний підхід визначає умови забезпечення рівноваги та стабільності сімейних взаємовідносин. В основі загальної умови економічної рівноваги знаходиться еквівалентний обмін між товаровиробниками на основі *вартості* — суспільно-необхідних витрат праці. Якщо одна із сторін обміну вкладає більші витрати праці, які не збігаються з витратами іншого суб'єкта, то перша сторона не отримує умови для подальшого розвитку і банкрутує. Безумовно, сімейні відносини не будуються тільки на еквівалентному обміні витрат праці (або часу, що витрачається на родину). Вони складаються на основі еквівалентного *психоемоційного обміну*, що включає в себе витрати часу, емоційний на-

стрій, душевні якості, психологічну напругу, інтелектуальне та сексуальне задоволення тощо. Якщо один із членів родини витрачає значно більше психоемоційної енергії, він виснажується, що виявляється в незадоволеності сімейним життям, сварках, суперечностях, втомі тощо. Саме тому нерозділене кохання — є саморуйнуванням особи. Психоемоційна нерівновага може посилюватися (але не обов'язково) внаслідок нерівного шлюбу (за віком, темпераментом, соціальним станом, релігійними поглядами). При порушенні економічної рівноваги суб'єкти не вимагають зміни витрат праці іншою стороною, а самостійно шукають способи досягнути еквівалентності при обміні (шляхом зменшення витрат праці). Точно так повинні діяти суб'єкти сімейних відносин. Марно вимагати змінитися свого партнера, треба шукати можливості скорочення психоемоційних витрат тією стороною, що не отримує очікуваної вигоди. Особливістю сімейних відносин є усвідомлене ставлення до вирівнювання психоемоційних витрат, шляхом власного збільшення часу, уваги, розуміння та інших проявів емоційних реакцій. Але такий процес має свої об'єктивні межі, поза яких може виникати порушення рівноваги та руйнування особистих бажань однією зі сторін сімейних взаємовідносин.

На ринках звичайних товарів відбувається обмін різними корисностями, що спрямовані на задоволення потреб кожної сторони. Такі ж самі процеси відбуваються в сфері сімейно-любовних відносин. Кожна сторона взаємовідносин задовольняє свої потреби, але важливим є збіг мотивів та принципів поведінки. В цьому аспекті важливим є знання різних моделей любовних відносин, добре відомих ще за часів Аристотеля. Приміром, *любов-людус* (гедоністична модель) побудована на задоволенні потреби у вабленні, сексуальній розвазі, що викликана взаємним інтересом. *Любов-ерос* (палка любов-свято) передбачає потребу у сексуальній пристрасті, яскравості почуттів. *Любов-сторге* (любов-дружба) задовольняє потребу у делікатних, ніжних, компромісних взаємовідносинах, що передбачають поблажливе ставлення до недоліків іншої людини. *Любов-прагне* (прагматична, розсудлива, безтурботна любов) оснований на здоровому глузді, а не зациклованні на переживаннях, аналізі почуттів. Для цієї моделі більш вагомими стають статусні ролі подружжя, а не їх особистісні якості. Якщо подружжя обирають *любов-агапе* (спокійна любов), то вони орієнтуються на тісний емоційний зв'язок, де превалюють поблажливність, жертвовність, безкорисність. *Любов-манія* (любов-одержимість) побудована на яскравій усепоглинаючій пристрасті. Якщо в любовних взаємовідносинах не співпадають потреби суб'єктів, виникають серйозні протиріччя, зняти які стає дуже важко.

Другий методологічний підхід передбачає розгляд умов виникнення сімейних стосунків на основі виявлення певного типу конкурентної поведінки на шлюбному ринку. Економічна теорія розглядає досконалу та недосконалу економічну поведінку, що залежить від обставин економічного середовища. Сімейна поведінка також може мати досконалий бо недосконалий характер. Досконалий поведінці притаманна відсутність будь-яких специфічних ознак щодо об'єкту (людина, родина, природа, книги тощо) любові. За грецькою термінологією — це любов «філія», тобто любов взагалі, без будь-яких умов (приміром, філантропія). В основі недосконалого типу (не треба плутати з недобросовісною поведінкою людини) знаходяться певні диференційні (відмінні) ознаки. *Диференційована любов* передбачає вибір коханої людини, що має певні ознаки. Таких ознак може бути невичерпаний перелік, приміром, вродливість, турботливість, веселий норов, матеріальна забезпеченість та багато чого іншого. Це найбільш розповсюджений тип сімейних відносин. *Олігополітична любов* побудована на обранні суб'єкта, який має суттєві ознаки, які зустрічаються не дуже часто (приміром, любов до дівчини модельної зовнішності, або любов до олігарха). *Любов-монополія* виникає внаслідок отримання однієї із сторін взаємовідносин монополічних переваг, що з'являються в разі наявності виняткових (природно, або соціально обмежених) умов. Така любов характерна при абсолютній обмеженості певного кола осіб (приміром, любов до талановитої або відомої людини).

Безумовно, економічної теорії не повинна вважати свою методологію всеохоплюючою та єдино правильною. Сімейні відносини значно складніші за економічні, але методологія економічної теорії спроможна побачити важливі та суттєві аспекти цієї дуже важливої сфери людського спілкування.

Пивоварова О. С.,

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Інститут під-
готовки кадрів для органів юстиції
України, 1 курс, 9 група

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК ТА ЙОГО ПОКАЗНИКИ

Розробка концепції людського розвитку дозволила сформулювати якісно новий підхід до розуміння суспільного прогресу, центром якого є людина: задоволення її потреб, всебічний розвиток її здібностей. Роз-